

**Цвіток Н.І.,**  
здобувач ступеня доктор філософії (PhD)  
кафедри банківської справи та страхування,  
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана  
Науковий керівник – к.е.н., доцент, доцент кафедри банківської справи та  
страхування Охрименко І.Б.

## **ГЛОБАЛЬНІ ТРЕНДИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ БАНКУ ПІД ВПЛИВОМ ВИСОКОЇ ВОЛАТИЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ РИЗИКІВ**

В сучасних реаліях функціонування глобальної фінансової архітектури, проблематика дієвого менеджменту банківською ліквідністю виходить на перший план. Збільшення нестабільності банківських ризиків, що виникає як через загальносвітові економічні потрясіння, так і через трансформації у фінансовому секторі, зумовлює потребу у впровадженні інноваційних методів підтримки стабільності банківської інфраструктури. Управління ліквідністю набуває статусу ключового чинника фінансової життєздатності банків, адже дає можливість своєчасно виконувати зобов'язання перед вкладниками та контрагентами навіть в умовах фінансової напруги.

Ліквідність банку – це його спроможність вчасно розраховуватися за боргами перед клієнтами та партнерами, не зазнаючи втрат у вартості наявних активів. Збільшення турбулентності ризиків, спровокованих нестабільністю ринків, підйомом відсоткових ставок, коливаннями валют та геополітичними чинниками, суттєво ускладнює процес передбачення та планування ліквідності.

Після кризи 2008 року вимоги до ліквідності було переглянуто: у рамках стандартів Basel III запроваджено Liquidity Coverage Ratio (LCR) та Net Stable Funding Ratio (NSFR), які стали новим орієнтиром для банків у забезпеченні ліквідної позиції на коротко- та довгостроковому горизонті.

Класичні моделі управління ліквідністю передбачають підтримку певного рівня високоліквідних активів, які можуть бути швидко конвертовані у готівку. Однак надмірна концентрація на ліквідності може призводити до зниження прибутковості, оскільки високоліквідні активи зазвичай мають нижчу дохідність порівняно з кредитними портфелями або інвестиціями в довгострокові інструменти [1].

Сучасні підходи до управління ліквідністю передбачають інтеграцію з управлінням іншими ризиками – кредитним, ринковим, операційним. Це обумовлено тим, що ризики в банківській діяльності є взаємопов'язаними, і зміни в одному з них можуть суттєво впливати на ліквідність. Наприклад, зростання кредитних збитків може викликати відтік депозитів, а падіння ринкової вартості активів – зниження ліквідності.

В Україні, відповідно до вимог Національного банку, банки зобов'язані підтримувати нормативи ліквідності, проводити внутрішній моніторинг та звітування, що стимулює розвиток систем управління ліквідністю та підвищення прозорості діяльності.

Волатильність банківських ризиків – це ступінь їхньої непередбачуваності та швидкості змін, що створює додатковий тиск на систему управління ліквідністю. Висока волатильність пов'язана з макроекономічними коливаннями, політичними ризиками, змінами регуляторного середовища, а також внутрішніми факторами банку [2].

Кредитний ризик, зокрема, може призводити до зростання кількості проблемних кредитів, що знижує якість активів і збільшує потребу у додаткових резервах. Це, у свою чергу, впливає на ліквідність, оскільки банк може бути змушений стримувати кредитування або збільшувати високоліквідні активи.

Ринкові ризики, зокрема коливання процентних ставок і валютних курсів, можуть спричиняти зміни вартості активів і пасивів, що ускладнює прогнозування грошових потоків. Наприклад, девальвація валюти може викликати масовий відтік депозитів у валюті, що створює дефіцит ліквідності.

Висока волатильність ризиків вимагає від банків гнучких і адаптивних стратегій управління ліквідністю, здатних швидко реагувати на зміни ринкової кон'юнктури. Це передбачає активний моніторинг ризиків, використання сучасних аналітичних інструментів і розробку планів дій у кризових ситуаціях.

Світові практики управління ліквідністю демонструють зміщення акцентів від виключно нормативного підходу до проактивного стратегічного управління ресурсами банку. Основні глобальні тренди в цій сфері наведено в табл. 1.

**Таблиця 1 – Глобальні тренди в управлінні ліквідністю банків**

| <i>Тренд</i>                                                   | <i>Характеристика</i>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|----------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <i>Інтеграція ризик-менеджменту та управління ліквідністю</i>  | Сучасні фінансові установи активно розширюють використання комплексних систем управління ризиками. Це дозволяє не лише контролювати ліквідність, а й об'єднувати її з іншими типами ризиків. Такий підхід сприяє точному плануванню потреби в ліквідних коштах, а також підвищує здатність банків протистояти зовнішнім негативним впливам. |
| <i>Використання цифрових технологій та Big Data</i>            | Впровадження інформаційних технологій, зокрема, аналітики великих даних та штучного інтелекту, надає банкам можливість відстежувати зміни в структурі активів і пасивів у режимі реального часу. Це дозволяє прогнозувати рух грошових потоків, виявляти потенційні ризики ліквідності та миттєво на них реагувати.                         |
| <i>Дотримання міжнародних стандартів та регуляторних вимог</i> | Впроваджуються стандарти Базель III (LCR, NSFR). Це зміцнює ліквідність, встановлює вимоги до високоліквідних активів і стабільного фінансування. Регулятори посилюють контроль, вимагають стрес-тести й кризові плани, що стимулює впровадження передових практик.                                                                         |
| <i>Стрес-тестування та сценарний аналіз</i>                    | Банки регулярно проводять стрес-тести для оцінки впливу різних сценаріїв розвитку подій на свою ліквідність. Це дозволяє виявити слабкі місця у структурі активів і пасивів, розробити плани дій на випадок виникнення кризових ситуацій (contingency funding plans).                                                                       |
| <i>Диверсифікація джерел фінансування</i>                      | Банки диверсифікують джерела залучення коштів: депозити, облігації, міжбанківські кредити, міжнародні ринки. Це знижує залежність від окремих ринків, підвищує гнучкість і стійкість до зовнішніх ризиків.                                                                                                                                  |
| <i>Оптимізація структури активів</i>                           | Підтримується баланс між високоліквідними активами (готівка, державні облігації) і більш доходними, але менш ліквідними (кредити, інвестиції). Ключове завдання – забезпечити достатню ліквідність без втрати прибутковості.                                                                                                                |

*Джерело: сформовано автором на основі [3,4].*

Українські банки стикаються з підвищеною волатильністю фінансових ринків, значними валютними ризиками, нестабільністю депозитної бази. В умовах воєнного стану та макроекономічної невизначеності особливо актуальними стають питання оперативного моніторингу ліквідності, співпраці з регулятором, впровадження сучасних технологій управління ризиками.

Війна в Україні, торгові конфлікти між США і Китаєм, енергетичні кризи – все це чинить тиск на валютні резерви, міжбанківські операції, доступ до зовнішнього фінансування, що безпосередньо впливає на ліквідність банків.

Національний банк України посилює вимоги до управління ліквідністю, впроваджує міжнародні стандарти, стимулює банки до підвищення прозорості та ефективності управлінських процесів. Для українських банків ключовими завданнями є підвищення якості прогнозування грошових потоків, розвиток систем стрес-тестування, диверсифікація джерел фінансування та впровадження цифрових рішень [3].

Управління ліквідністю банку в умовах високої волатильності ризиків виходить за межі традиційного фінансового планування. Воно вимагає інтеграції технологій, адаптації до ESG-стандартів, динамічної взаємодії з регуляторами та стратегічного мислення на глобальному рівні. Для українських банків актуальним є перенесення найкращих міжнародних практик з урахуванням внутрішніх обмежень, посилення контролю за ліквідною позицією та формування адаптивних моделей стійкості в умовах невизначеності.

Отже, глобальні тренди управління ліквідністю банків під впливом високої волатильності банківських ризиків свідчать про необхідність переходу до інтегрованих, технологічно орієнтованих, гнучких моделей управління. Основними напрямками розвитку є впровадження цифрових технологій, дотримання міжнародних стандартів, посилення ролі ризик-менеджменту та диверсифікація джерел фінансування. Для банків України це означає необхідність адаптації до нових вимог, інвестування в інновації та підвищення рівня фінансової грамотності персоналу.

### **Список використаних джерел**

1. Агрес О. Г., Дубинецька П. П., Содома Р. І. Ризики банківського сектору в умовах макроекономічної нестабільності. *Економіка та суспільство*. 2025. № 71. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-151>.
2. Петик Л.О., Кравченко Б.О. Управління ризиками у банківській сфері. *Економіка і регіон*. 2024. № 3 (94). С. 122-132. DOI: [https://doi.org/10.26906/EiR.2024.3\(94\).3490](https://doi.org/10.26906/EiR.2024.3(94).3490).
3. Харабара, В., Гладчук, О., Грешко, Р. Сучасний стан ліквідності банківської системи України. *Молодий вчений*. 2025. № 2 (133). С. 237-244. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2025-2-133-22>.
4. Яцина В. В. Фінансові інструменти забезпечення ліквідності банківських установ. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. *Економічні науки*. 2025. № 1. С. 44-48. DOI: <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2025.1.44>